

AALBORG KLOSTERKIRKE
2010

Forord

Et smykke i Aalborg Kloster

Det er en stor glæde, at det efter års anstrengelser nu er lykkedes at gennemføre en omfattende restaurering af Aalborg Klosterkirke. Arbejdet omfatter tillige et nyt orgel bag den gamle orgelfacade samt en bemærkelsesværdig kunstnerisk udsmykning af kirken ved billedhugger, professor Mogens Møller.

Dette lille hefte vidner om, at det skyldes et lykkeligt samvirke mellem mange gode kræfter: Budolfi sogns menighedsråd i et godt samarbejde med forstander og bestyrelse for Aalborg Kloster, en række fonde som har støttet projektet, engagerede arkitekter og dygtige håndværkere – alt åbenbarer det sig nu i sin herlighed og glans ved indvielsen af Klosterkirken den 12. september 2010. Jeg ved endvidere, at alle, der har haft med denne sag at gøre, hjerteligt vil tilslutte sig en uforbeholden påskønnelse af den utrættelige indsats, organist og kantor Margrethe Thestrup Østergaard har øvet til fremme af det store projekt.

Fra Klosterkirkens historie skal nævnes, at den havde en særlig plads i den navnkundige biskop Peter Christian Kierkegaards hjerte (biskop 1856-1875).

En samtidig kronikør fortæller bevægende om biskoppens bibellæsninger ”i

den lille Hospitalskirke, som han gjerne benyttede”.

Sådan kunne kirken dengang tjene som lillesøster til den store Budolfi Kirke.

Tilsvarende er der i dag rige muligheder herfor i et inspirerende samspil mellem Domkirke og Klosterkirke. Det skønne rum kan tillige være et sted til stilhed og fordybelse for Klosterets beboere og på denne måde være sjæl og hjerte i Klosterets daglige liv.

Det er en rigdom, at Klosterkirken nu åbnes i sin nye skikkelse som et kosteligt smykke i Aalborg Kloster. Taknemmeligheden kan sammenfattes i Davids Salme 100: En salme til takofferet.

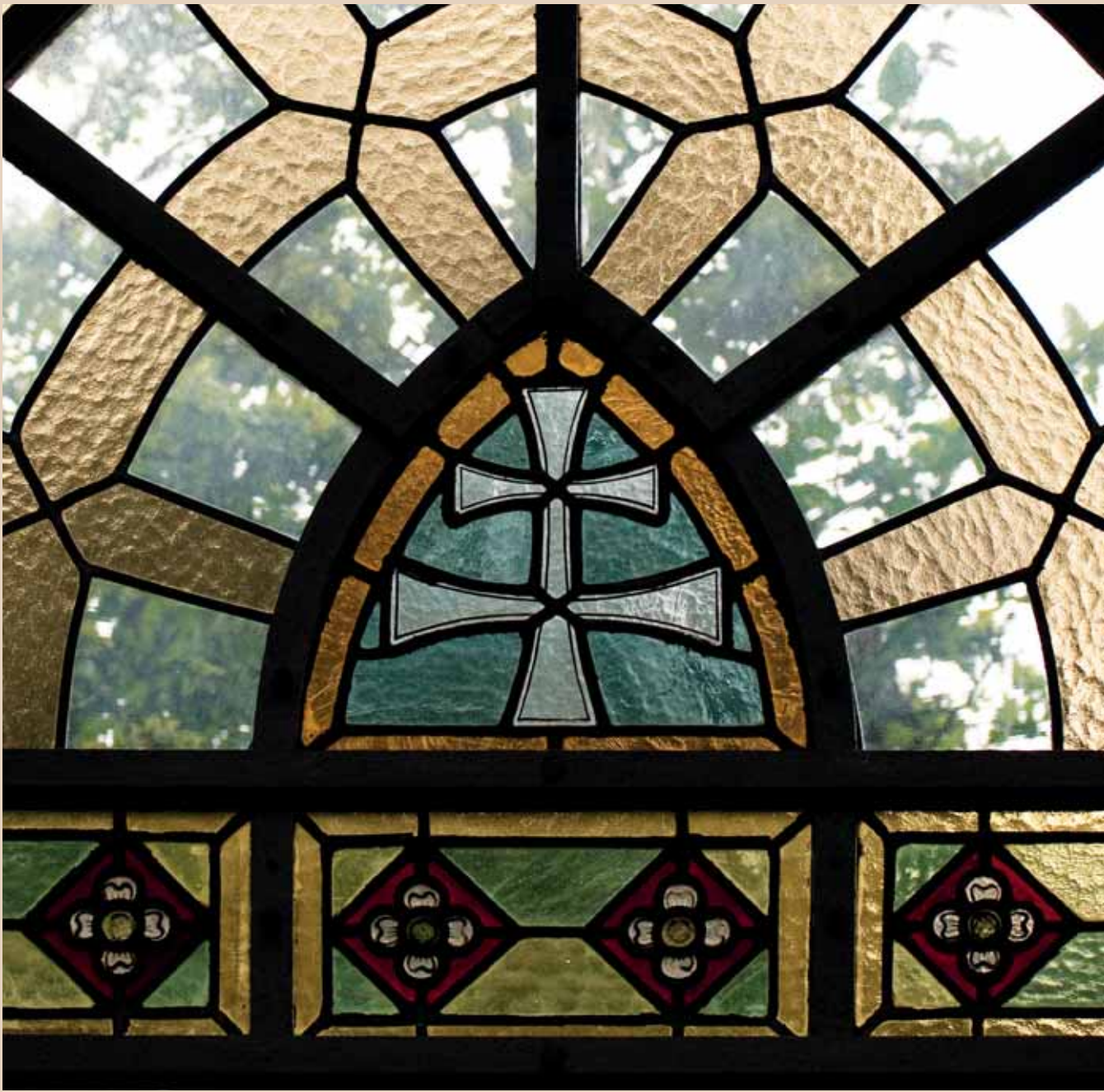
*Bryd ud i fryderåb for Herren, hele jorden!
Tjen Herren under glædessang,
træd frem for ham under jubel!
Forstå, at Herren er Gud,
han har skabt os, og ham hører vi til,
vi er hans folk og de får, han vogter.*

*Gå ind ad hans porte med takkesang,
ind i hans forgårde med lovsang,
tak ham, pris hans navn!*

*For Herren er god,
hans trofasthed varer til evig tid,
hans troskab i slægt efter slægt.*

Søren Lodberg Hvas
Biskop over Aalborg Stift 1991-2010
Formand for Klosterets bestyrelse 1996-2010

Indhold

Samarbejdet mellem Budolfi Kirke og Klosterkirken	Oluf Gamst	s. 6
Aalborg Kloster år 2010.....	Leif Sondrup og Jens Aa. V. Schulz	s. 7
Klosterkirken – fra sygesal til kirkerum	Christian Vrængmose Jensen	s. 8
Restaurering af Helligåndsklosterets kirke	Ole Knudsen	s. 12
Geloia: ”Den, der kalder smilet frem”	Mogens Møller	s. 14
Tradition og nybrud i Mogens Møllers kunst	Else Marie Bukdahl.....	s. 17
Klosterkirkens orgel.....	Margrethe T. Østergaard.....	s. 20
Klosterkirkens genindvielse: Processen.....	Jacob Blegvad.....	s. 22
Gudstjenesten i Klosterkirken.....	Hans Jacob Hansen.....	s. 25
Koncerter i Klosterkirken efteråret 2010.....		s. 27-29
Oversigt over fonde		s. 30
Oversigt over håndværkere		s. 31

Samarbejdet mellem Budolfi Kirke og Klosterkirken

Et tidligt minde om samarbejdet mellem Budolfi Kirke og Klosterkirken findes på et epitafium i Budolfi Kirkes nordre sideskib. Biskop Frantz Thestrup lod fremstille dette epitafium eller mindetavle over hospitalspræst Anders Matthiesen, som en påskyndelse for hans virke som hospitalspræst (1671 - 1698) ”hvor han havde vederkvæget de fattige sjæle i hospitalet med hellig føde og efterladt sin formue til at vederkvæge legemeerne - både hos færene og de efterfølgende hyrder”.

Kirken betjente først og fremmest hospitalet, men efterhånden blev den søgt af et stigende antal kirkegængere udefra og blev i slutningen af attenhundredetallet nærmest en slags grundtvigiansk valgmenighed.

Præsten synes allerede fra hospitalets etablering at have haft primær ansættelse ved Budolfi Kirke, således at Klosteret kun skulle udrede et nærmest symbolsk honorar til præsten. Klosteret fattedes penge, da man ikke længere havde indtægter fra de betydelige landbrugsarealer, der tidligere havde tilhørt Klosteret. Så sent som i 1953 var degn og organist svært utilfredse med den beskedne løn de fik.

Det var heller ikke store summer, der var

afsat til lønninger: Således til præst, degn og organist 3000 kr., til opvarmning og fyrbøderløn 1600 kr. Det var dog alligevel for meget for Klosterets økonomi og man anmodede derfor i 1953 Kirkeministeriet om, at udgifter i forbindelse med Klosterkirkens drift, årligt 6000 kr., måtte blive overført til den almindelige kirkelige ligning i Aalborg, hvilket blev approberet.

I løbet af 1900-tallet overgik efterhånden alle udgifter vedrørende Klosterkirken til Budolfi Sogns menighedsråd, dog således at udvendig vedligeholdelse påhvilede Klosteret, hvilket fortsat er tilfældet. Det vakte ikke lige stor begejstring hos alle. Var det overhovedet nødvendigt med den kirke? Gav den nære Domkirke ikke udmærket plads for såvel klosterbeboere som grundtvigianere? Det var vel ikke meningen, at sognemenigheden og folkekirken skulle betale til en privat kirke?

Skiftende menighedsråd har dog bakket op om Klosterkirkens eksistens. Der var i 1900-tallet en opdeling af menigheden i tre større fraktioner: En højkirkelig, en grundtvigiansk og en socialdemokratisk gruppe. I menighedsrådet støttede alle op om Klosterkirken, og grundtvigianerne fik rettigheden til at indstille

præst i Klosterkirken. I den seneste kontrakt mellem Klosteret og Budolfi sogns menighedsråd fra 2002 er det aftalt, at kirken står vederlagsfrit til rådighed for Budolfi Menighedsråd til benyttelse i overensstemmelse med regler om kirkens brug. Menighedsrådet påtager sig den indvendige rengøring samt vedligeholdelse af kirkerummet, orgel og inventar. Klosteret påtager sig den udvendige vedligeholdelse.

Vi ser nu resultatet af dette samarbejde, hvor vi ved hjælp fra fonde og ved fælles indsats har fået omskabt Klosterkirken fra en grå ælling til en smuk svane. Vi glæder os til at tage den i brug og udnytte de mange muligheder, der ligger i dette smukke kirkerum, og vi ser frem til et fortsat godt samarbejde med Klosterets bestyrelse og forstander.

Oluf Gamst
Menighedsrådsformand

Aalborg Kloster år 2010

Aalborg Kloster har siden 1431 ligget på den nuværende placering, og Klosteret anses i dag for at være Danmarks ældste sociale institution. Historien har været omskiftelig. I begyndelsen var her et Helligesthus for svage medborgere, senere blev det et Helligaandskloster, hvor opgaven bl.a. var at tage sig af datidens hittebørn. Efter Reformationen besluttede kongen, at der skulle oprettes et stiftshospital i bygningerne – og i dag er der indrettet boliger for ældre medborgere. I næsten 300 år lå Aalborg Katedralskole i fløjen bag posthuset. Samme sted blev Churchill-klubben i øvrigt stiftet under Anden Verdenskrig. Aalborgs første bibliotek lå i Klosteret. Biskoppen holdt i mange år sine Landemoder i de gamle klosterbygninger, ligesom Lensmanden fire gange årligt nedsatte Tamperretten på stedet.

Aalborg Kloster ledes af en bestyrelse bestående af stiftamtmanden, biskoppen, sognepræsten ved Vor Frue Kirke, domprovsten, borgmesteren og politidirektøren. Den daglige ledelse varetages af klosterforstanderen.

Boliger for ældre

Aalborg Klosters hovedformål er i dag at bevare de fredede bygninger – samt under betryggende forhold at stille boliger til rådighed for ældre mennesker. I dag bor der 34 personer i alderen 62 til 102

år i 25 selvstændige boliger. At flytte ind på Aalborg Kloster er en beslutning om at flytte ind i en historisk bygning med en århundredgammel tradition for refleksion og fællesskab med andre ældre. For at styrke fællesskabsfølelsen arrangeres der jævnligt koncerter, foredrag og andre aktiviteter. Det er i dag meget attraktivt at få tildelt en bolig i Klosteret, bl.a. fordi det at kunne opleve ”sit livs aften” med den danske kulturarv på allernærmeste hold har en værdi, som det kun er de færreste forundt.

Aalborg Kloster kan benyttes til mange formål

Med næsten 600 år midt i ét af Danmarks største bysamfund, kan der fortælles mange spændende historier om Aalborg Kloster – og det bliver der også: Næsten hver dag går Aalborgs guider gennem de historiske lokaler. Hver gang med en gruppe interesserede borgere. Disse hører en del af den spændende historie; det være sig om Anders Borks dramatiske rejse til Rom i 1451, om dårerne, som før de psykiatriske hospitalers tid boede under usle kår lige udenfor porten – eller om den helligaandsbroder og -søster, som i klosterperioden havde haft for meget kontakt med hinanden.

Refektoriet lejes ud til virksomheder, foreninger og andre, som kan se en idé i at benytte de historiske rammer til en mid-

dag, en udstilling, en koncert eller et andet arrangement. Det er nemlig bestyrelsen magtpåliggende at stille de historiske bygninger til rådighed for hele befolkningen. Denne åbenhed medfører, at der hvert år er omkring en snes tusinde nordjyder og andre, der kan glæde sig over at deltage i et arrangement i Klosteret. I sommeren 2010 har Det Hem'lige Teater opført sit sommerskuespil i Klosteret, og ved disse forestillinger har tilhørerne fået et indblik i Aalborg Klosters historie, fornemt koblet sammen med Aalborgs og Danmarks historie før og under Reformationen.

I den sydlige ende af vestfløjen ligger Klosterkirken, som er knyttet til Aalborg Domsogn. Siden 2005 har menighedsrådet og bestyrelsen for Aalborg Kloster samarbejdet om en helt enestående og ganske betydningsfuld 'opgradering' af Klosterkirken. Indvielsen den 12. september 2010 går derfor over i historien som en mærkedag for Aalborg Kloster og Klosterkirken.

Leif Sondrup
Formand for

Aalborg Klosters Bestyrelse

Jens Aa. V. Schulz
Klosterforstander

Klosterkirken

– fra sygesal til kirkerum

Af den nuværende Klosterkirke er hoveddelen, svarende til kirkeskibet, indrettet i en af det middelalderlige Helligåndsklosters fløje, mens de øvrige bygningsafsnit, kor og apsis er yngre tilføjelser. Kirken er således et sjældent eksempel på en kirke, der for størstepartens vedkommende ikke er opført til formålet. Genanvendelsen af en tidligere klosterfløj har resulteret i en kirke, der, anderledes end det

Klosterkirken, set fra syd.
Skibets knæk mod øst ses tydeligt.

gængse, både vender nord-syd og desuden er inkorporeret i en større bygning. Kirkeskibet udgør den sydlige del af den lange vestfløj, der formentlig har indeholdt Klosterets vigtige sygesale. Det vides ikke præcis, hvornår denne fløj er opført, men det menes dog at være sket efter 1457, hvor Christian I skænkede Klosteret jord, der omfattede en del af byens volde og grave mod vest. At fløjen blev opført på selve den inderste vold, kunne da også bekræftes ved en arkæologisk undersøgelse i 1980.

Vestfløjen

Vestfløjen er en lang, kompleks bygning, der er et resultat af flere byggefaser i Klosterets tid. Siden har ændringer især ved gennemgribende reoveringer enten fjernet eller sløret de oprindelige forhold. Den sydlige del af fløjen menes at være den ældste, der oprindeligt udgjordes af et ca. 22 m langt hus, nogenlunde svarende til delen syd for tværfløjen. Under hele dette ældste hus findes en meget velbevaret, hvælvet kælder, der i kloster-tiden hovedsageligt må have været benyttet til forråd. I det nordvestlige hjørne af kælderen er der med solid grundmur udskilt et lille rum, der måske har været benyttet til indespærring af nogen eller

noget. Over kælderen's sydlige del findes den høje sal med det nuværende kirkeskib, mens der over den nordlige del i dag er indrettet to etager. På en opmåling fra 1816 ses det dog, at den høje sal på daværende tidspunkt var længere og optog hele det ældste hus. På samme opmåling benævnes salen desuden "Fruentimmerstue", der altså både viser den fortsatte brug som sygesal i hospitalstiden efter Klosterets nedlæggelse, og at det var de kvindelige hospitalslemmer, der optog denne del af fløjen. Det vides ikke, om den høje sal er en oprindelig indretning, der går tilbage til klostertiden. Den omtales allerede i 1700-tallet og findes desuden angivet på opmålingen fra 1816. Da denne opmåling er foretaget før de mest gennemgribende restaureringer i 1800-tallet, viser den måske mange af de oprindelige forhold. På opmålingen er de to langsiders vinduesplaceringer vidt forskellige, således at den vestlige side kun har én række vinduer midt i murfladen, mens den østlige side har to rækker vinduer i to niveauer. Den vestlige sides vinduer afspejler således den høje sal, mens den østlige side mod klostergården snarere antyder en deling i to etager. Dette underlige misforhold er tidligere forsøgt forklaret ved et eventuelt indre

galleri op mod østvæggen eller ved en lav overetage, der tidligt er forsvundet. I forbindelse med den netop afsluttede renovering blev mindre partier af østmurens oprindelige murværk blottet. Her fremkom der spor efter lavtsiddende åbninger, der synes at bekræfte oplysningerne på opmålingen fra 1816.

I den nordligste del af vestfløjen synes der ligeledes at have været en høj sal over kælderen. Her synes der med sikkerhed at være tale om en oprindelig indretning fra klostertiden.

Kirkeskibet

Et ejendommeligt træk ved kirkeskibet er, at den sydligste del slår et tydeligt knæk mod øst. Flere tvivlsomme forklaringer er givet på dette knæk. Der synes dog at være tale om et oprindeligt træk ved bygningen og altså ikke et resultat af en ombygning. Dette ses bl.a. ved at den skævhed, der findes i knækkets kælderhvelvinger, så at sige forplanter sig gennem kælderenes øvrige hvelvinger. Et resultat af knækket er desuden, at sydgavlen i Klosterets vestfløj kommer til at ligge parallelt med sydgavlen af den sydlige østfløj, den såkaldte skolefløj, der husede Latinskolen. Skolefløjens sydgavl indeholder stadig rester af Klosterets forsvundne kirke, der lukkede den sydlige gård mod syd. Denne gavlvise viser dermed, hvorledes kirken har været orienteret. Det må ligeledes være kirkens orientering, der har dikteret orienteringen af vestfløjens sydgavl og dermed knækket

Ved renoveringen i 2010, blev partier af det oprindelige murværk fra det middelalderlige kloster blottet, hvorved tilmurede åbninger blev synlige i skibets sydlige og østlige mure.

af bygningen. Det vil således være mest nærliggende at tro, at fløjens sydgavl i det mindste delvist har været bygget sammen med nordsiden af Klosterkirken. Det rejser dog et alvorligt problem i forbindelse med planløsningen af den forsvundne klosterkirke. Den almindelige antagelse er nemlig, at denne har været énskibet og dermed så smal, at vestfløjen simpelthen ikke ville nå hen til kirken. Derfor er det blevet foreslået, at fløjen oprindeligt har strakt sig længere mod syd, og først har fået sin sydlige afslutning i 1600-tallet. De seneste iagttagelser ved den nyligt afsluttede restaurering viste dog, at sydgavlen var af middelalderligt murværk og dermed fra Klosterets tid. Derved fristes man til at se nærmere på den énskibede klosterkirke. Oplysningerne om denne

stammer fra en upubliceret arkæologisk undersøgelse i 1907, der skulle have påvist den enkle planløsning. Desuden er det påpeget, at en skriftlig kilde midt i 1600-tallet omtaler kirken som "lille og skøn". Af samme kilde fremgår det dog, at kirken da var forsvundet, hvilket sikkert er sket efter 1580, hvor lensmanden på Aalborghus Slot får tilladelse til at benytte "Stenene fra en gammel forfalden Kirke ved Hospitalet i Aalborg, der ikke mere bruges". Kun en del af koret synes at være levnet, da det kunne benyttes af latinskolen. Argumenterne for en énskibet kirke virker altså umiddelbart spinkle, hvorfor en kirke med mindst et nordligt sideskib ikke kan afskrives. Med de ovenstående antagelser in mente, kan vestfløjen altså antages at være opført

1431:

Et Helligåndshus oprettes på initiativ af Maren Hemmings

1451:

Helligåndshuset optages i Helligåndsordenen som et regulært kloster

1530:

Klosteret nedlægges og omdannes til en verdslig hospitalsstiftelse

1533-1534:

Det katolske kloster genoprettes kortvarigt, for igen at omdannes til hospital

1554-1848:

Latinskole holdes i den sydlige østfløj (skolefløjen tilbagekøbt til hospitalet i 1849) sideløbende med hospitalsfunktionen

1950'erne:

Klosterbetegnelsen vender tilbage og anvendes i dag af stiftelsen 'Aalborg Kloster', der udgøres af seniorboliger i de gamle klosterbygninger

med udgangspunkt i nordsiden af den forsvundne klosterkirke og vinkelret på denne. Da retningen ud fra kirken mod nord hurtigt ville komme i konflikt med den nærliggende Vesteraa, der fungerede som voldgrav, valgtes det at knække bygningen, der derefter fik et parallelt forløb med åen.

Sydgavlen

Udvendigt på vestfløjens sydgavl kan man hæfte sig ved, at gavltrekanten ikke er prydet med højblændinger, hvilket der ellers ikke er sparet på ved Klosters øvrige gavltrekanter. Ligeledes kan man hæfte sig ved at gavltrekanten laver et tilbagespring i forhold til den nedre del af gavlen, hvorved man får indtryk af en relativt tykkere mur forned. Mest nærliggende vil det være at forklare de nævnte forhold som et resultat af yngre ombygninger. Gavltrekantens murværk viser dog middelalderlige træk, og det må spørges, om forholdene ikke snarere skyldes den foreslåede forbindelse med den forsvundne klosterkirke.

Præstens forpligtelser

Ved en ansøgning i 1647 får hospitalet kongelig tilladelse til at ansætte en præst, der blev forpligtet til at holde de sædvanlige prædikener i "Sygstuen" og absolvere de fattige, der ønskede at gå til alters. Allerede på dette tidspunkt har der altså været kirkelige handlinger i vestfløjen samtidig med den fortsatte brug som sygesal. Indtil 1647 og sikkert fra tiden efter Reformationen var hospitalet blevet betjent af præster fra Budolfi eller Vor Frue Kirke. I 1681 får kirkefunktionen i vestfløjen fastere rammer ved opførelsen af en lille tilbygning op mod sydgavlen. De kirkelige handlinger koncentreredes til denne bygning, der simpelthen omtales som "kirken". Sygesalen fortsatte sin brug indtil 1848, hvor den sydligste del

blev indrettet til kirkeskib. Først i 1894 forlængedes skibet til sin nuværende længde. Ved indretningen af kirkeskib i den tidligere sygesal kom tilbygningen fra 1681 nu til at udgøre kirkens kor. Ved vestfløjens restaurering i 1880'erne er tilbygningen enten blevet helt fornyet eller blot kraftigt ombygget. I sidstnævnte fald er bygningen i det mindste blevet forhøjet, sikkert for at give plads til den høje korbue mellem skib og kor. Den tresidede apsis blev endelig tilføjet i 1897.

Christian Vrængmose Jensen
Middelalderarkæolog

Ved renoveringen 2010 fik Jesusbarnet nyt hoved. Detalje fra prædikestol.

Restaurering af Helligåndsklosterets kirke

Efter adskillige års tilløb er en meget tiltrængt restaurering af Klosterkirkens interiører omsider gennemført med mange måneders heftig aktivitet i den gamle bygning, der tidligere er ombygget og udvidet i flere omgange, bl.a. med koret i 1847-48 og senest apsis i 1897.

Kirkefløjens tætte placering på Vesteraa har haft stor betydning for kirkens plangeometri med det karakteristiske knæk i

kirkeskibet få meter foran prædikestolen, men har også gennem årene givet anledning til funderingsproblemer med mange sætningsrevner i murværk til følge.

Dertil kommer, at mens der er krypt under kirkeskib, er kor og apsis direkte funderet uden kælder, hvilket også har givet anledning til forskelligt bevægelsesmønstre for de enkelte bygningskonstruktioner op gennem tiderne, og dermed været

medvirkende til udvikling af revner i kirkebygningens murværk.

Restaureringen har derfor primært taget sigte på at afhjælpe problemerne med de mange bevægelsesrevner i murværk samt hvælv i apsis, og opretning af de smukke gamle gulvtegl i kirkeskib. Plankegulve i kor og apsis, samt under orgelpulpitur er der udskiftet med nye Douglas-planker.

Kirkens smukt udskårne prædikestol, der stammer fra midten af 1600-tallet og således er kirkens ældste inventar, er sammen med lydhimlen blevet restaureret på konservator Kurt Nedergaards værksted. Orgelfacaden er efter krav fra Kulturarvsstyrelsen bevaret uændret, men instrumentet bag facaden er udskiftet med undtagelse af de bevaringsværdige registre (se side 21).

Kirkens stoleværk har ligeledes været på værksted for istandsættelse og ombygning, idet paneler langs ydervægge er demonteret og erstattet med nye bænkgavle, for at kunne friholde stoleværket fra ydervæggene. Herved er det blevet muligt at føre de smukke vinduers lysninger og nicher helt til gulv.

Der er forud for restaureringsarbejderne foretaget farvearkæologiske undersøgelser af kirkens interiører, og på grundlag heraf er der foretaget en delvis tilbageføring af den oprindelige farveholdning, dog med visse modifikationer og tilføjelser.

Kirkens smukke gamle lysekrone og lampetter af messing har oprindeligt været forsynet med gas, hvilket kan ses på de bevarede ventiler på de enkelte arme. Lysekrone og lampetter er nænsomt istandsat af Gjør-gørtleren.

I koret er der ophængt en ny ringkrone til komplettering af belysningen. Ringkronen har samtidig korrespondance til de nye alterinstallationers cirkulære former. Det er således i kor og apsis, at der er sket den største forandring med udtagning af alterparti og knæfald, for at give plads til nye og mindre bastante elementer, der giver mulighed for at opleve kirkens samlede dybde og skønheden i de murede hvælv i apsis.

Det forhenværende alterparti, knæfald og udtagne paneler er omhyggeligt bevaret for eftertiden ved deponering i magaskasser på loftet over kirken.

Den charmerende adgang til Klosterkirken gennem klostergården og ind gennem den lange gang har også været en del af projektet, idet der er foretaget opretning af brostensbelæggninger og granittrappe.

Ole Knudsen
Arkitekt, M.A.A.
Knudsen & Østergaard A/S

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

GELOIA: “Den, der kalder smilet frem”

Om det første

Siden stiftelsesåret 1431 har Klosterkirken haft skiftende placeringer. I midten af 1800-tallet fik kirken sin nuværende placering, hvor den efter en brand blev genopbygget i tidens nyklassicistiske stil. Under det første møde med Budolfi sogns menighedsråd fornemmede jeg, at man nok ønskede sig én eller anden form for overensstemmelse mellem kirkens særlige, meget farverige historie og vore nutidige vilkår – i overensstemmelse mellem det kristne indhold og formen. Der har dog aldrig været nævnt noget direkte herom eller stillet særlige krav til billedhuggeren. Der har været tale om en stille, roligt boblende proces, hvorunder vi langsomt har udviklet den bærende idé – og formsproget har fået sin tid til at udvikle sig.

Formsproget, der skal bære indholdet frem, har to udspring: En almen kunstteori – og det lokale kirkerum. Om FORMEN henviser jeg til den følgende artikel om mine arbejder af Else Marie Bukdahl.

Om kirkerummet og dets karakteristiske knæk

Det andet formelle udspring er dét, der

knytter sig til selve Klosterkirken: Dét, der gør stedet til det særlige, der adskiller det fra andre steder.

Som nævnt genskabtes kirken som nyklassicistisk arkitektur, som en lille lysfyldt perle med skib, kor og apsis i et fredfyldt anlæg af oprindelige klosterbygninger.

Selve kirkeskibet ”knækker” tæt på prædikestolen over en svag, men dog markant, lodret linje. Det skyldes hensynet til åløbet og for at anbringe ydermuren på sikker og fast grund. Naturen og statikken har krævet sit, men personligt tror jeg, at Gud hér – som overalt – har haft sin hensigt: Menneskene, håndværkerne eller menigheden har formet dette knæk i kirkeskibet ud fra de vilkår, de var underlagt.

Men Helligånden bor i menneskene, som sidder i skibet. Jeg ser dette ”knæk” som en gave, der kalder på en formulering af Helligåndsfiguren. Det er en styrkelse og en understregning af dette forhold.

Helligånden er meget svær at plasticere. Bedst, som man mener at have forstået noget, bliver det straks ubegribeligt. Jeg tror, at figuren må bære det paradoks i sig. Enten kan den være fuldstændig

uforståelig – hvilket er meget svært – for om et sådant fænomen må man ikke kunne sige: ”Det ligner” / ”Det er lige som” – eller også må figuren fremtræde som hyperbanal eller hyperforståelig. Jeg hælder mere og mere til den sidste formulering. Helligåndsfiguren er endnu ikke plasticeret!

Om indholdet af opgaven

Det er en omfattende opgave, som menighedsrådet har sat sin billedhugger på, idet en gennemgribende reovering af kirken kun har bevaret de fleste kirkebænke, prædikestolen, et lille middelalderkrucifiks samt orglet. Den store udfordring lå nu i at give nye forslag, der til sammen dannede en helhed. Alterparti, knæfald, døbefont var basale elementer. Hertil kunne så lægges de kunstneriske nyskabelser. Mit forslag, der blev afleveret i 2008, var udformet ud fra en helhedsopfattelse, og vil i princippet først kunne opleves, når kirkerummet er færdigudsmykket.

Derfor er det vigtigt, også i dette indlæg, at omtale helheden, hvoraf det nødvendige er skabt og en fortsat proces med yderligere enkelte dele står for at skulle realiseres, takket være yderligere gavmilde donationer.

I korets midte ses nadverbordet, udformet som en circumstantes og omsluttet af knæfald i fire kvartcirkler med fire gennembrydninger.

Nadverbordet omgives af en bronzering med de 12 navne på disciplene, i øjenhøjde med den knælende nadvergæst.

Døbefonten er placeret i skibet. På væggen ved fonten placeres teksterne fra dåbsritualet, indgraveret med laserteknik på valsede plader i gulmetal.

Over for døbefonten, i modsatte side af skibet, plasticeres den omtalte Helligåndsfigur.

På korbuevæggen mellem koret og apsis anbringes højt til venstre en skriftrulle med Esaias' profeti på både hebræisk og dansk samt en bog (bibelen) med ærkeenglen Gabriels hilsen til Maria på både græsk og dansk. Teksterne inddrager således både det Gamle og det Nye testamente. Materiale og anvendt laserteknik som dåbsritualet.

På højre side af korbuevæggen placeres højt til højre en knælende Gabriel, udført som bemalet stukfigur.

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

Som eneste element i apsis udføres en stendør, skabt af kunstneren Dorte Dahlin. Stendøren består af 8 mm tykke rosakvarts stenskiver, indfældet i et gridnet. Et hvidt bjergkrystal danner en Betlehems-stjerne. Såvel krystallet, som også de mange rosafarvede stenstykker, bryder sollyset på en særlig fortryllende måde, der leder tanken hen på det himmelske lys.

Udsmykningen er organiseret i forhold til de to længdegående akser i henholdsvis kirkeskibet og kor/apsis. Hvor kirkerummet tidligere blev standset af et tværgående alter/knæfald, er der nu skabt frit udsyn – der er mere lys og større mulighed for bevægelse. Fra det punkt, hvor de to længdegående akser skærer hinanden, udgår en tværakse, der forbinder prædikestolen med døbefonten. Denne geometri er frembragt af det omtalte ”knæk” i kirkeskibet.

Konklusion

Det er en kendt sag, at form og indhold udgør en enhed, hvor det ene begreb glider ind og ud af det andet.

I sidste ende opleves de sammen.

Under processen med denne udsmykning, hvoraf der nu er fremskaffet midler til at udføre en døbefont og et alterbord med tilhørende alterkalk og to lysestager, er udsmykningen mere og mere orienteret mod Dåben som det bærende indhold.

Hvor Budolfi Kirke er en Påskekirke er Klosterkirken blevet en Dåbskirke.

Dette understreges af profeten Esaias' profeti og ærkeenglen Gabriels forkyndelse for jomfru Maria. De mange æg fremstår som tegn på begyndelsen på det nye, kristne liv efter dåben – belyst af profetien om og forkyndelsen af Jesu fødsel. Her er ringen sluttet.

Jeg takker for den meget kyndige hjælp, jeg har fået fra kunstneren Annemette

Larsen, der har formgivet skriftelementerne. Endvidere takker jeg sognepræst ved Tårnborg kirke Susanne Jensen for en omfattende vejledning vedrørende de teologiske spørgsmål.

Først og sidst må jeg rette en varm tak til Budolfi sogns menighedsråd og til udsmykningsudvalget, ligesom det er vigtigt at takke organist & kantor Margrethe T. Østergaard som den ledende og inspirerende kraft, og endvidere sognepræsterne Henriette Pedersen og Hans Jacob Hansen samt domprovst Arne Mumgaard for godt samarbejde, en spændende dialog og en kyndig vejledning.

Den, der kalder smilet frem

Det lille barn og dåben er for mig dén kirkelige handling, der indeholder den største, udelte og rene glæde, som kalder på alles smil. Derfor har jeg kaldt udsmykningen *GELOIA*.

Geloia var et meget udbredt navn i antikken og det betyder på oldgræsk: "Den, der kalder smilet frem".

Mogens Møller

Billedhugger

*Prof. v. Det Kgl. Danske
Kunstakademi 1989-1998*

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

Tradition og nybrud i Mogens Møllers kunst

I slutningen af 1960'erne bliver det internationale kunstliv mærket af en række nybrud, der ændrer selve kunstbegrebet og kommer til at sætte dybe spor i de følgende decenniers kunstneriske produktion. Den amerikanske *Minimal Art* er det første og mest gennemgribende nybrud. *Minimalisternes* skulpturværker, som de selv foretrækker at kalde "serier af objekter" eller "skulpturundersøgelser", er aldrig orienteret ud fra et centrum, men rummer objektkombinationer, der synes at kunne fortsætte i det uendelige. I disse værker bliver forbindelsen mellem kunstnerjaget og værket forflygtiget til fordel for en intensivering af forholdet mellem værket, beskueren og rummet.

Billedhuggeren Mogens Møller, der er en af Danmarks mest centrale og nyskabende billedhuggere, har i 60'erne og 70'erne givet selvstændige bidrag til *Minimal Art* og derved skabt fornyelse i dansk skulptur.

I 80'erne og i 90'erne har han først og fremmest rejst en lang række væsentlige monumenter i det offentlige rum, ligesom han i dette tidsrum har skabt en perlerække af skulpturer, der i dag står på de forskellige museer, f. eks. på Statens

Museum for Kunst og Museet *Kunsten* i Aalborg. Man er nødt til at rejse rundt på Sjælland, Fyn og Jylland for at få en anskuelig forestilling om spændvidden, mangfoldigheden og den kunstnerisk overbevisende kraft i hans monumentale værker.

De mange markante ændringer, som Mogens Møllers billedkunst har gennemgået i de sidste tre tiår, er først og fremmest præget af hans originale forsøg på – med en næsten seismografisk sans – at fortolke og anskueliggøre de vigtigste forvandlinger, som videnskaben, samfunds- og kulturlivet har gennemgået. Han har først og fremmest afsløret en række af de erfaringer og betydninger, som verbal- sproget ikke kan indfange.

Men han har samtidig hele tiden haft en levende kunstnerisk dialog med de fremtrædende udenlandske og danske skulptører, der gennem tiderne har skabt fornyelse i billedhuggerkunsten, således f. eks. Michelangelo, Wiedewelt og Thorvaldsen. Han har derfor dybe rødder i kunsthistorien, samtidig med at hans kunst altid er forbundet med nybruddets skarpe iskant. Hans skulpturværker udtrykker hver på sin måde en subtil mang-

foldighed af forskellige rumopfattelser og visualiseringer af hidtil skjulte, men vitale betydningsslag i den europæiske kunst og kultur. Hertil kommer, at hans værker er præget af en åben og fleksibel stedsorienteret optik, der resulterer i, at de både fremhæver karakteristiske træk og perspektiver i det sted, de er placeret på, samtidig med at der bliver tilføjet nye intensitetspunkter og synsmåder.

I 80'erne og i 90'erne optræder hans monumentale værker i det offentlige rum ofte som modstykker til eller ligefrem som et visuelt bolværk mod informationsamfundets hurtige nedslidning af vore forestillinger om rummet og dets forflygtigelse af de mange lag af fastfrosne tid og betydninger, som er udtrykt i både kunsten og i historien.

I sin roman *Langsomheden*, der udkom på dansk i 1955, har Milan Kundera fremlagt en drilsk og kritisk fortolkning af, hvad der sker i og med vort samfund, når alt går stadig hurtigere. Der sker nemlig det, at "glemslen vinder over erindringen – at synes bliver vigtigere end at være."

I sine skulpturer fastholder Mogens Møller netop "erindringen" og nærværet.

Gennem sine værker i det offentlige rum skænker han et anonymt sted en ny og markant identitet, skaber nye rumdannelse og i tråd hermed bliver der afdækket nye forbindelseslinier til omgivelserne – både i arkitekturen og i naturen. Men i adskillige af hans skulpturværker er der også en hemmelig region, hvorfra der ydes modstand mod samfundets hastige produktion af stofløse billeder. For hvis alt hele tiden bliver blotlagt og åbenbaret, er der ikke længere noget, der kan stimulere beskuerens fantasi og medskabende evne.

Mogens Møllers skulpturværker kommer ofte til at fremstå som intense pejlemærker eller gådefulde monumenter i en flygtig og omskiftelig tid, der er fyldt af en stadig tættere strøm af digitale billeder. De mange værker, han har skabt i det offentlige rum – både i naturen og i

byen - har givet os alle adskillige uventede oplevelser.

Det gælder bl. a. det skulpturprojekt, som han har skabt til et i sig selv fortryllende sted, en lille ø, der ligger ude i den pittoreske Gudenå ved Randers. Det centrale element i dette projekt, som hedder *Guldrukken i Paradisøen* (1991), er en stor fornemt formet forgyldt kobberkrukke, fra hvis top, der rejser sig en søjle af forstøvet vand. Om dagen er krukken dækket af vibrerende reflekser fra sollyset og dens gyldne overflader lynet og glimter. Om natten indfanger den det dæmpede månelys og bliver derfor indhyllet i et eventyragtigt skær.

Det store udsmykningsprojekt på Axel-torv i København, der ligger lige overfor Tivoli, viser, hvorledes en anonym plads får en ny fascinerende identitet gennem

en kunstnerisk forarbejdning. Dette projekt har han givet titlen *Zodiac* (1991). Selve pladsen er udsmykket med 9 bronzeskulpturer, der på en original og overraskende måde præsenterer os for de ni planeter. Skulpturerne er placeret over for et spejlbassin, der er udarbejdet af arkitekt Mogens Breyen. Gennem denne bearbejdning af Axel-torv kommer det nye fælles byrum til at åbne for nye tolkninger af solsystemet med de 9 planeter, samtidig med at det får en ny profil. I dag er vi ikke sikre på, om Pluto bliver i sin bane eller falder ud af solsystemet. Vil den blive ved med at være en planet eller bliver den reduceret til en skygge, et fantom? I vor tids sammenpressede rum henviser alt til hinanden i en uendelighed og kosmos er præget af uforudsigelige forløb.

Sammen med Dorte Dahlin har Mogens Møller skabt et stort monument, der hedder *Monument og trappe* (1997). Det fremtræder som et tæt og sammenknyttet monument. I sin ydre form ligner det en stor bølge, der slår ind over *Den Grønne Plads* - omkring en smal, skarpt profileret bastion. Der synes den at tvedeles, således at det ser ud som om to bølgeslag mødes. Netop fordi trappen er formet som en stor bølge, bliver havet og pladsen forbundet gennem et storslået greb, hvis registre er inspireret af, ja ligefrem visualiserer havets voldsomme rytme. *Den Grønne Plads* er skabt af Dorte Dahlin.

Vandkunsten til Johannes Wiedewelt, placeret i Det Kgl. Biblioteks have (1999).

I Det Kongelige Biblioteks have har Mogens Møller rejst et monumentalt værk, der er udformet som en vandkunst. Selve skulpturen, der er placeret på, hvad man kunne kalde en lille granitø midt i bassinet, synes næsten at dukke op af et bundløst hul. Skulpturen, der består af en 8,5 meter høj søjle, er formet som en dobbeltkegle. Den bærer to mindre kegler. Denne skulptur er både åben og præget af en stærk visuel indre kraft. Når Bibliotekshavens gæster går rundt om bassinet, skifter skulpturen fra at fremtræde som et stabilt eller sluttet monument til at dukke op som et ustabil og åbent værk. Dette skift forstærkes gennem vandet, der glider ned over den. Snart bliver vandet formet som en stor kuppel, der tilslører skulpturens former og konturer og får den til at fremtræde som et flygtigt drømmesyn. Snart falder vandet roligt ned ad skulpturen og svøber den i et let sølvgardin. Denne vandkunst har Mogens Møller givet navnet *Til Johannes Wiedewelt* (1731). Han har i tale og på skrift beskæftiget sig meget med Wiedewelt, som han selv betragter som en af grundlæggerne af den danske skulpturtradition. Især Wiedewelts dristige nybrud i *Mindelunden* i Jægerspris i Nordsjælland har fascineret ham. Mogens Møller har også været en meget inspirerende og kvalificeret drivkraft i Dortes Dahlins og mit mangeårige projekt i Sharjah i De forenede arabiske Emirater. Især har han deltaget i flere udstillinger i Sharjah og skabt et projekt til en fascinerende kunstnerisk

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

nyfortolkning af den gamle romantiske arabiske månehave.

Mogens Møller har virket som professor på Det Kongelige danske Kunstakademi i ni år. Han har ledet Billedhuggerskolen Frederikholms Kanal og været en inspirerende og initiativrig professor, der har stimuleret de studerende både fra hans egen skole og fra de andre afdelinger til at arbejde i det offentlige rum. Han har bl. a. taget initiativ til at invitere den berømte arkitekt Daniel Libeskind til at lede et projekt om Københavns fremtid, der blev udgivet under titlen *Et Anelsens Observatorium*, (København, 1992).

I det sidste par år har Mogens Møller arbejdet energisk på at færdiggøre skitsen

til den store udsmykning i Klosterkirken og virkeliggøre en del af den. Det drejer sig især om døbefonten, alterpartiet og knæfaldet, der er udført i en selvstændig tolkning af den nyklassicistiske udtryksform. Netop den stil, der dominerer det fine nyrestaurerede kirkerum. De færdige værker er præget af stor udtrykskraft og indlevelse i de evangeliske beretninger om dåben og nadveren.

Else Marie Bukdahl
Dr. phil.

Rektor for Det Kgl. Danske
Kunstakademi 1985-2005

Klosterkirkens orgel

Den 12. september 1866 indviedes i Aalborg Hospitals Kirke et lille orgel på fire stemmer. Det var bygget af Johan Andreas Demant til en pris af 580 rigsdaler og godkendt af Budolfi Kirkes domorganist Carl Wilhelm de Meza (1819-1911).

J.A. Demant var søn af den kendte orgelbygger Peter Ulrik Frederik Demant (1802-68). Han leverede mange orgler i hele Danmark fra 1820'erne og frem til kompagniskabet med sønnen i 1854. Restaureringen af Budolfi Kirkes orgel i 1850, i samarbejde med J.P.E. Hartmann som konsulent, er af fagfolk (Niels Friis) blevet betegnet som et meget vellykket arbejde.

Det har derfor været nærliggende i 1860'erne at henvende sig til orgelbygger Demant angående et orgel til Klosterkirken, der nu var i flittigt menighedsbrug. I 1917 besluttede man at udvide med en basstemme (Bordun 16').

Orgelfirmaet Frederik Nielsen havde i 1879 overtaget Demants firma, og de forestod pasningen af orglet. Senere kom Horsens orgelbyggeri v/ Th. Frobenius på banen (via overtagelse af Frederik Nielsens firma) og i 1931 blev orglet yderligere udvidet til 8 stemmer og en transmission (Bordun 16'/basstemmen), fordelt på to manualer og pedal. Alle gode dele

af Demants pibemateriale blev genbrugt. Der anvendtes den dengang meget populære pneumatiske traktur samt en anden type vindlade, som i dag af orgelbyggerne (og til organisternes tilfredshed) er forladt igen. Pneumatik har ulemper i form af en forsinkelse af spillet samt hyppige fejl (hylere og hvislen), forårsaget af de mange luftpassager. I 1974 blev bælg og membraner fornyet, og der har siden løbende været udført reparationer, som relaterede til funktionsfejl.

Demants orgelklang var skabt ud fra romantikkens klangverden: Bløde og varme stemmer med basis i mange grundtonestemmer. Denne klang har kirkegængerne sat pris på. Det har befordret en god menighedssang, med den solide støtte, orglet leverede, uden for meget pågående orgelbrus. I lighed med hele Klosterkirkens fremtoning har orglet fremstået beskedent, men udmærket til de basale formål.

Man kan konstatere, at trods tiltagende og alvorlig slitage, reparationer af bælg, knækkede bælgstivere, astmatisk susen, raslen, støj af tangenter, en efterhånden udefinerbar "grødmasse" af dybe basoner, har orglet fungeret forbløffende godt i de omkring 75 år, det har spillet i 8-stemmers udgaven.

I 1960'erne og 1970'erne fældedes en hel

FOTO: CLAUS SØNDBERG, NORDJYSKE

Intonator Ole Høyer arbejder.

skov af denne orgeltype rundt om i Danmarks kirker, for at vige pladsen for de mekaniske orgler, baseret på det barokke (og langt lysere) klangideal. Man kan i dag se det som en fordel, at ikke også Klosterkirkens orgel gik samme vej, men opnåede status som "mormororgel" inden den uigenkaldelige lukning af kirken og instrumentets sidste suk i 2009.

Budolfi menighedsråd under daværende menighedsrådsformand Birgitte Liljelund var dog opmærksom på instrumentets problemer: I 1993 blev orgelkonsulenten Heinrich Hildebrandt-Nielsen kontaktet vedrørende en besigtigelse, og han afgav uden tøven en kassationserklæring (7. februar 1994).

I 2000 tog daværende menighedsrådsformand Benedicte Laursen initiativ til en drøftelse med Klosterets bestyrelse, ved daværende formand biskop Søren Lodberg Hvas, om Klosterkirkens brug. Det blev starten på en proces, der udvirkede, at overenskomsten mellem kloster og kirken blev gennemgået og fornyet

(2002), at Klosterbestyrelsen overdrog Budolfi kirke en sammensparet orgelfond, samt at første fondsansøgningsrunde vedrørende orglet blev iværksat (2003).

Skønt Augustinusfonden donerede en sum, måtte man dog opgive at komme videre med orgelprojektet: Dertil var den økonomiske medvind for ringe. Man måtte tilbage til "start" og prøve en gang til: Denne gang i 2005 og med hele kirken restaurering som endemål. Det gik bedre!

Klosterkirkens orgel anno 2010 er bygget af Th. Frobenius og Sønner. Dispositionen er udarbejdet af domorganist Svend Prip, Haderslev, der har været tilknyttet som orgelkonsulent.

Instrumentet er udvidet med 7 stemmer til 15 stemmer, og de brugbare af Demants orgelpiber er genanvendt og placeret samlet i svelleværket. Hvis der havde været tale om en større portion ældre piber, kunne man måske have brugt beteg-

nelsen orgelrestaurering. Klangidealet er dog fortsat det romantiske, og orgelhuset er bevaret.

Traktur og registratur er mekaniske og vindladerne udført med mekanisk sløjfelasystem.

Margrethe T. Østergaard
Organist og Kantor
Aalborg Domkirke og
Klosterkirken

Disposition 2010:

Hovedværk	Svelleværk	Pedal
Principal 8'	Fugara 8' ^(a)	Subbas 16'
Rørfløjte 8'	Copula 8' ^(a)	Gedaktbas 8'
Oktav 4'	Principal 4' ^(a)	Træfagot 16'
Spidsgedakt 4'	Fløjte 4' ^(a)	
Oktav 2'	Flautino 2' ^(b)	
Sesquialtera ^(c)	Obo 8'	
		Koblinger
		H+S; H+S16; P+H; P+S

^(a) J.A. Demant 1866

^(b) Horsens Orgelbyggeri 1931

^(c) Kvinten kan anvendes separat

Klosterkirkens genindvielse: Processen

Projekt 2005

En mangeårig, kontinuerlig indsats af frivillige og entusiastiske mennesker har givet resultater. Et projekt til at istandsætte Aalborg Klosterkirke er en realitet.

En kirke, der ikke er blevet gennemgribende istandsat siden 1894 – 116 år er gået siden da!

Kirkebygningens nære beliggenhed til et af Aalborgs store åløb, Vesterå, har i årenes løb givet synlige sætningsskader i murværket. Disse skader skal udbedes. Gulvet, væggene og lofterne skal sættes i stand og males. Inventaret er nedslidt. Prædikestol og orgelpulpitur skal istandsættes af konservator. Stolestaderne skal nymales og forsynes med nye hynder. Klimaforholdene skal analyseres, inklusiv det eksisterende varme anlæg. Tidsplanen for istandsættelsen er koordineret med orgelrenoveringen, således at når det forbedrede orgel er klar til at blive opstillet i kirken, forudsættes de øvrige arbejder i kirkerummet at være færdige.

Det hele begyndte med et kasseret orgel, der raslede og peb, og to ildsjæle, der syntes, dette instrument burde sættes i stand til glæde for mange mennesker. De to ledende i det første indsamlingsarbejde

var organist og kantor Margrethe Thestrup Østergaard og sognepræst Hans Jacob Hansen. Orglet var allerede i 1994 af stiftsøvrighedens orgelsagkyndige kasseret som uegnet til sit formål.

Menighedsrådet ved Budolfi kirke vedtog at lægge penge til side i de årlige budgetter til en orgelfond. Det kendte orgelbyggerfirma Frobenius & Sønner blev bedt om et overslag over de udgifter, der ville være forbundet med en restaurering.

Menighedsrådsformand Anne-Marie Møller Knudsen (2004-2008) og kirkeværgen Morten Jacobsen indtræder i udvalget; to nye ildsjæle kom til.

Det nye menighedsråd bevilgede kr. 150.000 til en let istandsættelse, kaldt ”opgradering” af Klosterkirken.

Der blev nedsat et arbejdsudvalg til at administrere sagen med kirkeværgen Morten Jacobsen som formand, desuden klosterforstander Jens Aa.V. Schulz, og fra menighedsrådet: Afdøde Tove Kaalund, organist Margrethe T. Østergaard og sognepræst Hans Jacob Hansen.

I det følgende beskrives udviklingen kort med basis i notater fra udvalgsmøder:

20.06.05:

Møde: Jacob Blegvad, kordegn Ove Brun, kirkeværgen Morten Jacobsen gennemgår opgaven. Jacob Blegvad indkalder overslag fra håndværkerne; anslået pris fra orgelbygger, overslag fra konservator, ønsker fra Klosteret. Budget og overslag udarbejdes af Jakob Blegvad.

21.06.05:

På menighedsrådsmødet forelægger Morten Jacobsen ideen om at samarbejde med Klosteret om projektet med orglet og opgradering af kirken. Tilslutning.

08.07.05:

Jacob Blegvad bliver af Budolfi sogns menighedsråd bedt om at opstille ønsker for ”opgraderingen” og et overslag over udgifterne inden for den opstillede økonomiske ramme.

19.09.05:

Kirkeværgen beder Jacob Blegvad i stedet udarbejde et budget for en total renovering af kirken samtidig med orgelsagen. Samlet pris: 4,96 mill. kroner + kunstnerisk udsmykning.

01.11.05:

Klosterets arkitekt Ole Knudsen inddra-

ges i arbejdet. Fondsansøgninger klar i udkast. Toilet- og trappeprojekt ønskes af Klosteret som særlig etape.

05.01.06:

Budgetgennemgang til forelæggelse for Klosterets bestyrelse, indstillet af klosterforstander Jens Schulz, stiftamtmand Claus Rosholm, Ole Knudsen, Margrethe T. Østergaard, Jacob Blegvad.

26.01.06:

Møde på Aalborg Slot. Fastlagt økonomisk plan, tids- og handlingsplan. Referat udsendt af Claus Rosholm, der afklarer spørgsmålet om tilskud fra stiftsmidlerne og klosterbestyrelsens accept af projektet på bestyrelsens møde 21.2.

16.05.06:

Menighedsrådet i Budolfi sogn har godkendt projektet.

31.05.06:

Arkitekt Bendt Friis fra Kulturarvsstyrelsen, Ole Knudsen og Jens Schulz gennemgår projektet i kirken; der er mulighed for tilskud til renovering af prædikestol.

10.01.07:

Nationalmuseet v/ Karin Vestergaard Christiansen gennemgår kirken med udvalget og arbejder derefter alene i Klosterkirken.

16.01.07:

Annelise Ravn indtræder i udvalget som efterfølger for Tove Kaalund.

Økonomisk gennembrud! Obels Fond har bevilget kr. 400.000 Provstiuudvalget bevilget lån i stiftsmidlerne på kr. 2.000.000 Augustinus Fonden kr. 200.000.

Der mangler svar fra flere fonde. Jacob Blegvads budget er fortsat grundlaget for projektet.

22.03.07:

Klosterbestyrelsen er positiv og ser frem til det kommende samarbejde. Arkitektkontrakt godkendt, med Ole Knudsen som chef og Jacob Blegvad som medarbejder. Spar Nord Fonden bidrager med kr. 200.000! Tilskud på kr. 1.000.000 fra A.P. Møller og hustrus Fond til almene Formaal! Projektet er sikret.

28.08.07:

Udvalget mødes med professor Mogens Møller i kirken. Annelise Ravn bliver formand for arbejdet med fremskaffelsen af midler til den kunstneriske udsmykning. Der arbejdes med to klart adskilte budgetter: Til renoveringsdelen og nu fremover ligeledes til den kunstneriske udsmykning.

12.09.07:

Museumsinspektør Viggo Pedersen, Aalborg Historiske Museum, bliver bedt om at undersøge forholdene omkring det store korbuekrucifix, der har stået i kirken.

(Det viser sig senere, at krucifikset er udlånt fra St. Astrup menighedsråd gennem Nationalmuseet.)

November 2007: En tilfreds domkirkevæрге, Morten D. Jacobsen, foran Ole Sørensen (dåværende fondsadministrator for Det Obelske Familiefond), Ole Jørgensen (dåværende fondsdirektør for Spar Nord Fonden), Jacob Blegvad og Henrik Schou.

25.09.07:

Hans Jacob Hansen foreslår udgivelsen af en bog om historikken og processen bag Projekt 2005. Der foreligger skitseforslag til kunstnerisk udsmykning fra Mogens Møller.

14.11.07:

Officiel offentliggørelse af Projekt 2005, inklusive den kunstneriske udsmykning.

16.01.08:

Budolfi Menighedsråd afsætter kr. 100.000 til det separate toilet- og trappeprojekt. Jens Schulz genvælges som formand for udvalget. Det besluttet, at kirken lukker fra juni 2009 til maj 2010.

14.04.08:

Orgelbyggeren er i gang, 1. rate udbetales. Vor Frue Kirke låner Klosterkirken i sommeren 2008 – Vor Frue skal restaureres. Jens Schulz oplyser, at projektet vedr. trappe behandles på klosterbestyrelsens møde den 11. juni 2008.

20.05.08:

Mogens Møller præsenterer sit forslag: "GELOIA" / Den, der kalder smilet frem". Farveforslag: Varm okker, pompejansk rød.

21.10.08:

Mogens Møller præsenterer sit projekt med for det samlede menighedsråd. Positivt modtaget. Klosterkirken bliver en dåbskirke, hvor Budolfi er en påskekirke.

17.12.08:

Udvalget mødes med præsidiets til fremme af fondsansøgninger for den kunstneriske udsmykning: Søren Lodberg Hvas, Leif Sondrup, Nina Hobolth, Lars Nørbach. Fondsansøgninger vedr. kunstnerisk udsmykning godkendt.

20.01.09:

Økonomisk overslag revideret:

Kirke og kloster: kr. 5.176.525

Trappe og toilet: kr. 720.000

Kunst (til dato): kr. 107.000

Med kr. 4.318.000 til rådighed, mangler vi kr. 1.578.525.

04.05.09:

Ny formand for Budolfi Menighedsråd, Oluf Gamst, indtræder i udvalget.

Kirken lukker 04.06.09. Licitation afholdes 29.05.09. Kulturarvsstyrelsen ansøgt om tilskud til istandsættelse af prædikestolen. Gennembrud i den kunstneriske udsmykning: Det Obelske Familiefond har bevilget kr. 500.000 til påbegyndelse af "Geloia".

08.06.09:

Inventar er nedtaget. Det, der ikke skal genanvendes, pakkes ned på kirkens loft.

Kirkesagen blev i sin tid døbt PROJEKT 2005. Et langt liv som arkitekt har givet mig den erfaring, at det er kort tid – 5 år til at gennemføre en byggesag, for ikke at tale om en kirkerestaurering. Når det er

lykkedes, skyldes det et godt arbejdsudvalg med en meget vedholdende og dygtig sekretær: Margrethe T. Østergaard.

For ikke at tale om min chef og opdragsgiver, kirkeværge Morten Jacobsen, der mente, at jeg trods min høje alder kunne gøre nytte, den tillid skal han have tak for. – Og også en tak for at det blev til noget mere end en "opgradering" af kirken.

Restaureringsprojektet og byggeledelsen er omhyggeligt og professionelt gennemført af arkitekt Ole Knudsen, bedre mand kunne sagen ikke få!

Tak for samarbejdet med de mange involverede, det har virkelig været en fornøjelse at deltage i den vellykkede arbejdsproces.

Jacob Blegvad
Arkitekt, M.A.A.

Kgl. Bygningsinspektør 1982-1991

Gudstjenesten i Klosterkirken

I forbindelse med restaureringen af Aalborg Domkirke i årene efter årtusindskiftet satte en arbejdsgruppe sig sammen for at definere Højmessen i Budolfi. Det giver mening at sige, at stiftets hovedkirke også har som almindelig praksis at holde en gudstjeneste, der kan tjene som en slags norm for stiftets øvrige kirker. Derfor søgte udvalget at sætte rammerne for den historie og den liturgi, der er fundamentet for en gudstjeneste her i landet. Vil man altså opleve og være deltager i Den danske Højmesse, skal man gå i Budolfi kirke.

Når man træder ind i den ny-restaurerede Klosterkirke har den unægtelig fået sit særpræg, sin egen stil. Det er der ikke noget underligt ved. Hver eneste kirke i Danmark har sit eget præg. Men jeg vil pege på to prægnante ting, som har med gudstjenesten at gøre og som bør være med til at give gudstjenesten i Klosterkirken sit særlige præg:

Klosterkirken som dåbskirke

Mogens Møllers nye døbefont suppleres med Gabriel; figuren af ærke-englen placeres tæt ved fonten for at fastholde bebudelsen om Jesu fødsel, budskabet, der sprænger alle rammer. En dåb er med til at sikre, at gudstjenesten er en dialog. Guds tjeneste, at Gud tjener os med sit ord; ja, men også at vi svarer! I dåben

er dialogen tydelig, fordi den, der bærer barnet dels skal sige dets navn i fuld offentlighed, dels svare på de spørgsmål, der bliver stillet som forudsætning for, at barnet kan blive døbt.

Det storslåede ved Marias reaktion på Gabriels melding er jo, at hun svarer; skønt ingen kunne bebrejde hende det, hvis budskabet havde gjort hende stum. ”Se, jeg er Herrens tjenerinde. Det ske mig, som du vil!” En gudstjeneste er en dialog, en samtale mellem Gud og mennesker, hør bare Luthers egen enkle definition i forbindelse med indvielsen af kirken i Torgau: ”das nichts anders darin geschehe, denn das unser lieber Herr selbs mit uns rede durch sein heiliges Wort, und wir widerumb mit jm reden durch Gebet und Lobgesang” – ”..der sker kun dette: At vores kære Herre taler med os gennem sit hellige ord, og vi til gengæld svarer ham gennem bøn og lovsang.”

Et af Karen Blixens mottoer lød: ”Je responderai” – ”Jeg vil svare!” Dermed mente hun, at end ikke den størst tænkelige ulykke må gøre os tavse. Vi har pligt til at svare, når det gælder Gud, ikke mindst når Gud taler til os gennem sit Ord. Og intet sted er den tale så tydelig, som i dåben – til det barn, der alene er modtagende: ”Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds Rige er deres.” – Dåben som be-

tingelsesløs gave, Klosterkirkens Geloiamotiv: Den, der kalder smilet frem.

De flyvende blade.

Endnu et særpræget træk ved den nye Klosterkirke er de bibel-citater, som Mogens Møller har ladet printe i metal og ophænge, på flere sprog, skal det siges. Disse citater vil være den synlige påmindelse om dialogens nødvendighed i gudstjenesten. Man har kendt folk, der forskansede sig bag citater fra den hellige skrift, jo flere jo bedre, der gik sport i at reagere på ét skriftsted ved at citere et andet, de løftede pegefingres kamp, kunne man sige.

Anderledes her! I Klosterkirken vil de flyvende blade være en konstant påmindelse om Guds vilje til dialog: ”Frygt ikke, Maria. For du har fundet nåde for Gud”. Ja, vi har hørt ordene så tit, og de vil komme til at lyde i kirken, men at de også hænger for øjnene af os betyder, at de kræver det svar, der former en gudstjeneste, bøn og lovsang, som Luther siger.

Højkirkelig og lavkirkelig

Vi skal passe på med disse betegnelser. En gudstjeneste er jo en gudstjeneste, for så vidt er rammerne vide. Den højkirkelige gudstjeneste lægger stor vægt på liturgien. Men det betyder ikke, at højmessens i Budolfi er højkirkelig. det ville den

være, hvis man holdt fast ved den gamle, romerske messe med Kyrie og Gloria, og hvis man ikke lagde så stor vægt på prædikenen. Groft sagt: Jo mere katolsk præget, jo mere højkirkelig.

I Klosterkirken vil vi tilstræbe en lavkirkelig gudstjeneste. F. eks. bliver messeklæder ikke anvendt. Med klar inspiration fra Grundtvig vil vi holde os til en gudstjenesteform, der fastholder den danske gudstjeneste som en salmemesse, præget af liturgisk enkelhed og salmernes stærke stilling: Vi synger gerne 5 salmer med 8 vers i hver! Det restaurerede orgel er et fremragende ledsage-instrument, og Klosterkirken indbyder til det fællesskab om musikken, hvor man kan høre hinanden.

Så selv om der bliver tale om en tilstræbt lavkirkelig gudstjeneste er det altafgørende, at lavkirkeligheden ikke ender i formløshed. Klosterkirkens gudstjeneste skal være et alternativ, ikke en modsætning til Domkirkens højmesse.

Den lukkede kirke – og den åbne

Det er fristende at sammenligne den ”gamle” Klosterkirke med den ny-indviede. Og hurtigt nå til den konklusion, at den nye byder sin gæst velkommen. Lyset fra de smukke vinduer er anderledes, man ser lyset nu. Det cirkelrunde alter sikrer den principielle lighed mellem mennesker, som er en kristen grundtanke. Og i forhold til alterets udformning vil den dialogiske gudstjeneste være styrket. Nadveren sætter os lige – og vi knæ-

ler sammen med de disciple, der sad til bords hin Skærtorsdag og hvis navne er indridset i alterbordets kant.

TIL LYKKE

med en kirke, der åbner sig for gæsten, en kirke, der egner sig vældig godt til at give rum for børn, for klostrets beboere, for alle uden forskel, for koncerter med små ensembler og uvante besætninger. Men også en kirke, der vil stå som symbol over et forbilledligt samarbejde mellem Klosters bestyrelse og domkirkens menighedsråd.

Lad det være mit ønske for Klosterkirkens fremtid, at dette samarbejde må fortsætte, og at Klosterkirken til alle tider må være et rum, der danner ramme om den altafgørende samtale mellem Gud og mennesker, som kan bringe trøst til de sørgende og glæde til dem, der trænger, den samtale, der til syvende og sidst kan bære et menneske.

*Vi er Guds hus og kirke nu,
bygget af levende stene.
Som under kors med frejdig hu,
troen og dåben forene.
Var vi på jord ej mer' end to,
bygge dog ville han og bo
hos os i hele sin vælde!*

N.F.S. Grundtvig 1853. DDS 323 v.3

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

Hans Jacob Hansen
Sognepræst ved Klosterkirken
og Aalborg Domkirke/
Budolfi Kirke

Koncerter i Klosterkirken Efteråret 2010

Adgang gennem Klostergården i Aalborg Kloster
Gratis adgang til alle koncerter

Tirsdag d. 28. september 2010 kl. 19.30

Koncerten indgår i festivalen MUSIK & KUNST
(www.festival.kirkekoncerteriaalborg.dk)

J.P.E. Hartmann
(1805-1900)

Fantasi i A-Dur

Billedhugger Mogens Møller

Om Geloia - Alterbord, knæfald, døbefont

Elfrida Andrée
(1841-1929)

Orgelsymfoni

Moderato
Fugato (Andante lento e grazioso)
Cantabile
Finale (Allegro giusto e maestoso)

Billedhugger Mogens Møller

Om Geloia - Fuldendelsen

Lise Dynnesen
(f. 1955)

Geloia - "Den, der kalder smilet frem"
Ur-opførelse

Medvirkende:

Billedhugger, fhv. professor ved Kunstakademiet Mogens Møller
Organist Margrethe T. Østergaard

Ved denne lejlighed tages Klosterkirkens restaurerede orgel i brug som koncertinstrument.

Tirsdag d. 26. oktober 2010 kl. 19.30

J.P.E. Hartmann
(1805-1900)

Fantasi, f-mol for orgel (1838)

Otto Olsson
(1879-1964)

Romance, op. 24 for violin og orgel (1910)

Leif Martinussen
(f. 1941)

7 stykker for orgel (1977-79)

Michael Berkeley
(f. 1948)

Funerals and Fandangos for solo violin (1984)

Einar Trærup Sark
(1921-2005)

Toccata primi toni, op. 11 for orgel (1951)

Jules Massenet
(1842-1912)

Meditation for violin og orgel (1894)

Christian Barnekow
(1837-1913)

Fantasia, g-mol for orgel (1911)

Medvirkende:

Koncertmester i Aarhus Symfoniorkester

Yana Deshkova, violin

Domorganist Erling A. Thomsen, orgel

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

Tirsdag d. 23. november 2010 kl. 19.30

Romantisk musik for sang og orgel

Medvirkende:

Inge-Lise Nygaard Parsons, sopran, London

Domorganist Svend Prip, Haderslev

Lørdag d. 27. november 2010 kl. 15.00-15.30

Adventsmusik (I) / Margrethe T. Østergaard, orgel

Lørdag d. 4. december 2010 kl. 15.00-15.30

Adventsmusik (II) / Margrethe T. Østergaard, orgel

Fredag d. 17. december 2010 kl. 16.00

Julemusik ved Budolfi Børnekor

Dirigent Anna Vestergaard

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

TAK!

Den bygningsmæssige renovering

Klosterkirken fremstår renoveret i kraft af tilskud fra:

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal

Det Obelske Familiefond

Spar Nord Fonden

Augustinus Fonden

Aalborg Stift

Kulturarvsstyrelsen

Budolfi Sogns Menighedsråd

Aalborg Kloster

Den kunstneriske udsmykning

Alterpartiet med alterkalk og lysestager samt døbefont (de basale elementer) er realiseret i kraft af tilskud fra:

Det Obelske Familiefond

Budolfi Sogns Menighedsråd

Videreudviklingen af den kunstneriske udsmykning

Pr. september 2010 foreligger der tilsagn om donation fra Augustinus Fonden

Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond

Spar Nord Fonden

Fuldendelsen af den kunstneriske udsmykning

henstår endnu til realisation.

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

FOTO: NIELS CLEMMENSEN

Den håndværksmæssige del

Murer Egon Christensen A/S, 9230 Svenstrup
Tømrer Palle W. Hansen A/S, 9200 Aalborg SV
Maler Anton Lassens Eftf. A/S,
VVS Nielsen & Brostrøm A/S, 9000 Aalborg
El "Lyset", 9000 Aalborg
Belysning Gjøl-Gørtleren, 9440 Aabybro
Okholm Lightning, 6270 Tønder
Hynder Poul Poulsen Kirkeinventar, 7800 Skive
AV-udstyr SJ Elektronik, 9000 Aalborg

Orgelbygger Th. Frobenius og Sønner Aps, 2800 Lyngby
Konservator Kurt Nedergaard, 9000 Aalborg
Arkitekt Ole Knudsen,
Knudsen & Østergaard A/S, 9000 Aalborg

